

Den Sociale retshjælp

Identitets- tyveri

I dette nummer

4..... *Forældet lovgivning svigter ofre for identitetstyveri*

6..... *Udfordringer som offer for identitetstyveri*

10..... *Offer for identitetstyveri - En real-life case om identitetstyveri*

13..... *Hvad kan du gøre, hvis du er udsat for identitetstyveri?*

16..... *Hvad kan vi lære af udlandet?*

Om Den Sociale Retshjælps Fond

Den Sociale Retshjælps Fond (DSRF) er en almennyttig fond og interesseorganisation. DSRF har til formål at yde gratis, helhedsorienteret juridisk rådgivning for borgere under indtægtsgrænsen for fri proces samt gældsrådgivning for socialt udsatte borgere og kommende, nuværende og tidligere indsatte.

Tema

Identitetstyveri

I dette nummer sætter vi fokus på identitetstyveri. Vi gennemgår hvilke udfordringer, der kan være som offer for identitetstyveri samt hvad du kan gøre, hvis du er udsat for det. Derudover kigger vi på udlandet og spørger et offer for identitetstyveri om sin oplevelse.

Redaktion

Sandy Madar.....	Direktør
Sabine Louisa Haxen....	Politisk Konsulent
Nina Nikolajsen.....	Politisk Konsulent
Stine Wassmann.....	Politisk Konsulent

Forældet lovgivning svigter ofre for identitestyveri

Af Sandy Madar

Vi mener, at regeringen bør tage ansvar og ændre lovgivningen NU!

Hos Den Sociale Retshjælps Fond (DSRF) møder vi løbende borgere, der har været udsat for identitestyveri og som ofte ikke ved, hvor de skal hente hjælp. Identitestyveri kan have store konsekvenser for ofrene. Udover de eventuelle økonomiske tab, kan det være enormt tidskrævende at stå med hele bevisbyrden i form af at bevise over for kreditorer, at andre har misbrugt ens personoplysninger. Samtidigt er det psykisk belastende for offeret at befinde sig i konstant usikkerhed, om misbruget er slut eller hvor længe det vil fortsætte.

Den danske lovgivning på området er ikke fulgt med til trods for at dette er et emne DSRF har arbejdet på at synliggøre igennem flere år. Den er forældet og passer ikke til den digitale tid, vi lever i nu – og der mangler værktøjer til de borgere der rammes, såvel som de parter som svindlen også går udover,

nemlig virksomhederne. På nuværende tidspunkt er identitestyveri ikke en selvstændig forbrydelse og som offer for identitestyveri betragtes man ifølge lovgivningen slet ikke som et offer. Det er i stedet de virksomheder, der lider et økonomisk tab, der er de forurettede. Det betyder, at man som offer for identitestyveri står helt alene og at retssikkerheden halter, når loven er så forældet, at den ikke beskytter borgerne i tilstrækkelig grad. Vi mener, at regeringen bør tage ansvar og ændre lovgivningen NU!, så identitestyveri bliver en selvstændig forbrydelse.

registrere sig selv, hvis de har mistanke om, at de er udsat for eller i fare for identitestyveri. Ved at registrere sig selv i et sådan register kan borgeren undgå, at der oprettes lån eller gives kredit i deres navn.

Slutteligt mener vi også, at man bør oprette en offentlig hjælpe-hotline, hvor borgeren kan henvende sig og få hjælp, hvis de har mistanke om, at de er udsat for identitestyveri. I dag løftes opgaven med hjælpe-hotlines af forskellige forsikringsselskaber, og borgerens mulighed for hjælp afhænger derfor af, om borgeren er forsinket og hos hvem.

Et af de mange problemer med identitestyveri i dag, udover manglende retssikkerhed, er manglende viden om omfanget. En selvstændig paragraf ville løse begge problemer. Derudover bør man oprette et frivilligregister, som DSRF også i flere år sammen med blandt andet RKI har sat fokus på, hvor borgerne har mulighed for at

Kort sagt, så svigter den nuværende lovgivning de mange ofre og hos DSRF håber vi, at man nu fra politisk side vil tage et ansvar – gerne i samråd med de virksomheder, som ofte est rammes såvel som organisationer som DSRF, der møder ofrene i vores arbejde.

Sandy Madar

I 2007 stiftede Sandy Den Sociale Retshjælps Fond, som er en organisation baseret på frivillige kræfter, der tilbyder gratis juridisk rådgivning og gældsrådgivning. I dag er hun leder heraf og har siden sat gang i andre projekter, herunder Streetmanager, Bliv I Din Bolig og ikke mindst Fængselsrejseholdet.

Udfordringer som offer for identitets- tyveri

Af Sabine Louisa Haxen

Offeret kan aldrig vide sig sikker

Typisk sker identitetstyveri med henblik på økonomisk gevinst, men der kan også være andre grunde, som fx chikane. Særligt for identitetstyveri er, at der ofte går en mængde tid mellem ens personlige oplysninger bliver stjålet, til man opdager misbruget og konsekvenserne af dette. Når offeret opdager eller bliver oplyst af tredjeparter om, at de har været udsat for et identitetsmisbrug, kan det således være længe siden, selve forbrydelsen har fundet sted. Derfor kan konsekvenserne af identitetsmisbruget være svære at overskue og det kan være svært at stoppe, når man ikke ved, hvor ens personfølsomme oplysninger er blevet misbrugt henne.

Identitetsmisbrug kan have store psykiske konsekvenser, mener **Peter Kruize, forsker i identitetstyveri ved Københavns Universitet:**

"... Man skal dog ikke tro, at en lovgivningsændring bare vil løse alt. Så bliver man skuffet. Politiet har ikke mange ressourcer til rådighed til at efterforske disse sager og de er ofte svære at opklare, specielt når det drejer sig om identitetsmisbrug på tværs af landegrænser" - Peter Kruize

Som offer kan man føle sig tabt i systemet. Man kan aldrig vide sig sikker på, hvornår misbruget stopper. I princippet kan det blusse op igen efter flere år og det er netop det, der kan have så store psykiske konsekvenser. Det er primært i de sager, hvor det ikke blot drejer sig om et enkeltstående tilfælde, at identitetsmisbruget kan påvirke ofrene meget psykisk og have

store konsekvenser. Det oplever juridisk leder hos Den Sociale Retshjælp og fuldmægtig, *juridisk leder hos Den Sociale Retshjælps Fond og fuldmægtig, Jeanette Gjørret*, som jævnligt møder ofre for identitetstyveri: *Det kan det, fordi man aldrig ved, hvad der kommer rundt om hjørnet.* I sagerne, hun sidder med, drejer det sig typisk om en eks kæreste, der har fået fat i nogle personlige oplysninger og så laver identitetstyveri.

Ny lov kan ikke løse alt

En undersøgelse fra Det Kriminalpræventive Råd af Peter Kruize viser, at der i perioden 2014 – 2017 har været en stigning i al internetrelateret kriminalitet, herunder identitetstyveri. Vi kender dog ikke det præcise omfang, idet identitetstyveri først kan anmeldes til politiet, når der er sket et

misbrug af oplysningerne. Derudover har politiet heller ikke en separat kategori for identitetsmisbrug i deres anmeldelsesstatistik, hvorfor det selvsagt er svært at kende omfanget. Vurderingen af, om der er foregået en strafbar handling eller ej, ligger også hos politiet. Chikane kan opleves som ubehageligt, uden at politiet vurderer, der er fundet noget ulovligt sted. Disse problemer ville en selvstændig lovparagraf kunne løse.

Ifølge Peter Kruize skal man dog ikke tro, at en lovgivningsændring bare vil løse alt. Så bliver man skuffet. Politiet har ikke mange ressourcer til rådighed til at efterforske disse sager og de er ofte svære at opklare, specielt når det drejer sig om identitetsmisbrug på tværs af landegrænser. Selvom en selvstændig lovparagraf ikke ville kunne løse alt, ville det alt andet lige stille ofrene bedre.

“Fordi identitetstyveri ikke er selvstændigt kriminaliseret betyder det, at der ikke er en egentlig retspraksis på området.”

Jeanette Gjørret

Det ville forbedre retssikkerheden for ofrene for identitetstyveri, mener Jeanette Gjørret. I dag står de nemlig i en utvetydig retspraksis, hvor små marginaler afgør, om de vinder sagerne eller ej. Fordi identitetstyveri ikke er selvstændigt kriminaliseret betyder det, at der ikke er en egentlig retspraksis på området. Det har konsekvenser for borgernes retssikkerhed. Bevisbyrden er omvendt, idet ofrene selv skal bevise, at de har været udsat for identitetstyveri og sådan burde det ikke være.

Derudover er der skyldsspørgsmålet, som det er usikkert, om en lovparagraf ville kunne løse. Ligger der en eller anden grad af egen skyld, fx hvis ofret har delt oplysninger med en kæreste, kan ofrene ende med selv at sidde med gælden fra identitetsmisbruget.

Tidligere var det nemmere at bevise identitetsmisbrug, idet en grafolog kunne undersøge, om der var blevet snydt med en underskrift. Det er sværere, når man har skrevet under online. Ifølge Jeanette Gjørret ved vi endnu ikke, om ofrene eller kreditorerne står bedst, fordi vi ikke har en retspraksis endnu.

Fra politisk side er det i mange år blevet diskuteret, hvorvidt identitetstyveri skal være et selvstændigt begreb i straffeloven. Senest har en rundspørge på Christiansborg vist, at der er flertal for at ændre lovgivningen på området, ligesom justitsministeren Søren Pape håber på at kunne præsentere et udspil inden årets udgang.

Offer for identitets-tyveri

En real-life case om identitetstyveri

Af Stine Wassmann

I år 2015 var en 18 årig mand udsat for identitetstyveri af hans tidligere bofælle på et kollegium i Frederikshavn. Den nu 21-årige mand, står frem i et anonymt interview med DSRF for at dele sin historie.

Jeg er glad for I tager sådan et emne her op. Det er vigtigt at oplyse om konsekvenserne ved identitetstyveri - starter "Nikolaj" interviewet med DSRF.

Ville låne sofaen nogle nætter

Nikolaj boede på kollegium, da Magnus manglede et sted at bo, tilbød Nikolaj at Magnus kunne låne sofaen nogle nætter. Magnus var en bekendt fra skolen, som Nikolaj anså for værende en god kammerat og Magnus fortalte mig at han havde det

psykisk svært, og manglede et sted at bo. Han løj om at han havde mistet hans forældre osv., og jeg fik derfor hurtigt medlidenhed med ham.

Derfor tilbød Nikolaj ham at låne sofaen hans lejlighed efter kun kort tids (gen)bekendtskab. Det var dog ikke bare et par nætter Magnus skulle bo der, det endte med at han boede der i en måned.

Undervejs begyndte Nikolaj at modtage breve og regninger fra forskellige kreditorer, og han spurgte Magnus om han kendte noget til disse breve: *Magnus svarede tilbage, at der måtte være sket en fejl fordi han havde adresse ved mig. Han sagde, at kreditorerne ved en fejl havde skrevet hans navn på brevene i stedet for hans eget navn.*

Der kom blandt andet store regninger, fra tre benzin-kort der var blevet oprettet i Nikolajs navn, samt regninger på to iPhone 6.

Da Nikolaj konfronterede Magnus med dette, flyttede Magnus ud kort tid efter, men erkendte dog at der var en sket en fejl, og han lovede Nikolaj højt og helligt at han ville betale alt tilbage.

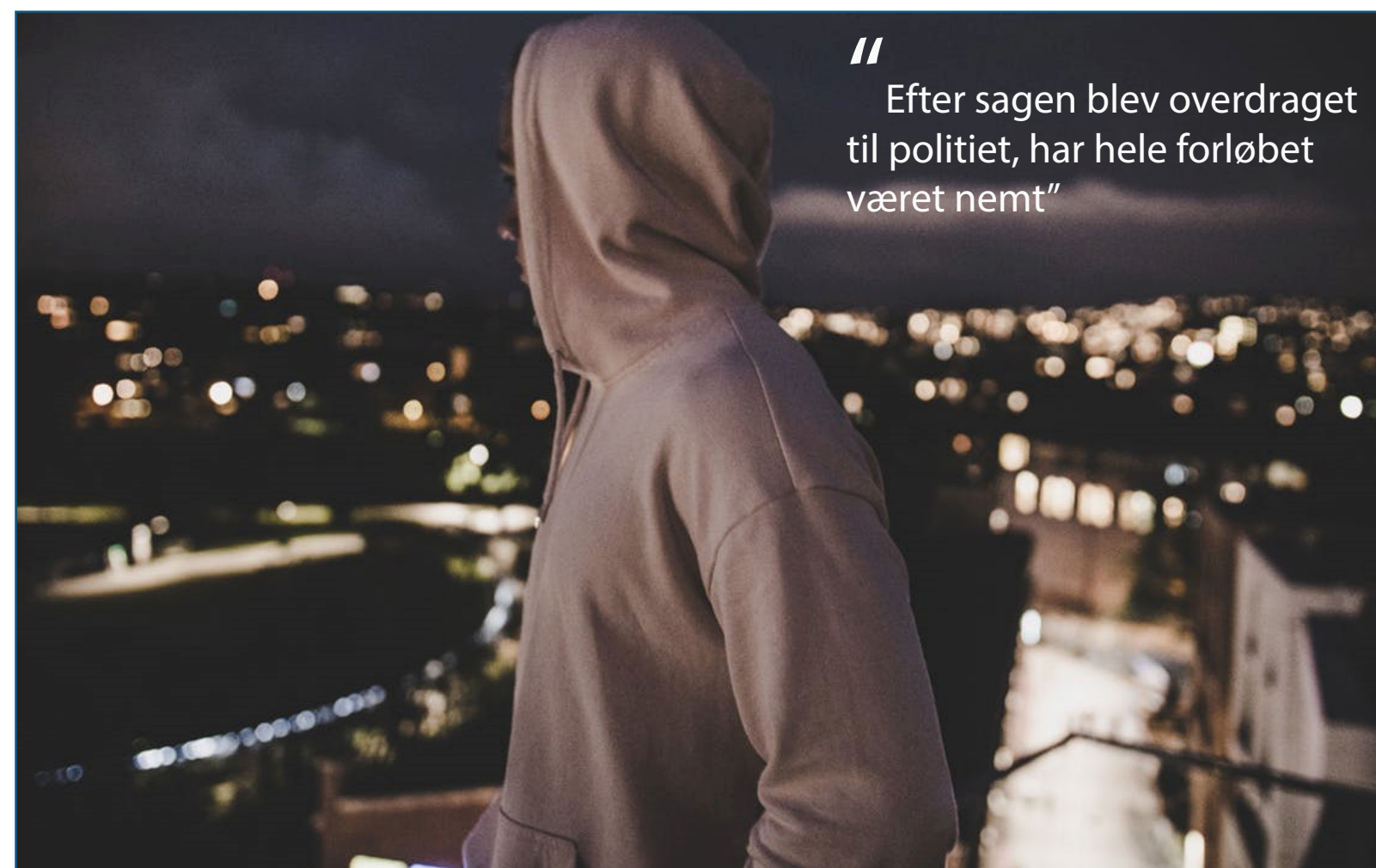
Nikolaj fandt dog hurtigt ud af, at han ikke længere kunne komme i kontakt med Magnus. Herefter fattede Nikolaj og hans familie mistanke: *Vi kontaktede derfor de forskellige virksomheder og fortalte dem om situationen, hvortil de henviste mig*

og min familie til at gå til politiet og anmelde det.

Udsat for identitetstyveri

Løbende begyndte der at komme flere kæmpe regninger, blandt andet på køb af bil. Nikolaj og familien kontaktede politiet og gjorde dem her opmærksom på, at det måtte være Nikolajs tidligere kammerat Magnus som stod bag alt dette, og at Nikolaj havde været udsat for identitetstyveri. De kunne regne ud, at mens Nikolaj havde været i skole, var Magnus alene hjemme på kollegie-værelset, hvor Nikolajs personlige ejendele lå. Blandt andet Nikolajs Nem-Id, pas osv.

“Efter sagen blev overdraget til politiet, har hele forløbet været nemt”

Der gik herefter et par måneder, hvorefter Nikolaj og familien modtog et brev fra politiet om, at de skulle indsende alt det materiale de havde og at Nikolaj herefter skulle afhøres/afgive vidneudsagn:

Jeg blev afhørt, og spurgt ind til om jeg på nogen måde var medskyldig. Men da jeg fortalte dem nærmere om Magnus og hele historien fra start til slut, fortalte de mig at Magnus var blevet sigtet for mange bedrageri-, svindel- og tyverisager

Det stod derfor klart for alle parter, at Magnus havde udsat Nikolaj for identitetstyveri. Alle virksomhederne/kreditorerne modtog breve og materiale fra politiet, som derefter stoppede med at sende regninger og breve til Nikolaj.

”Efter sagen blev overdraget til politiet er det hele forløbet nemt. Hele processen fra jeg anmeldte det til politiet, til det sluttede har været positiv. Politiet tog fuldstændig over, og jeg skulle ikke selv gøre yderligere” udtaler Nikolaj.

Navnene er anonymiseret af hensyn til personfølsomme oplysninger. DSRFs Redaktion er bekendt med ”Nikolajs” rigtige navn og det samme gælder identitetstyven som her kaldes ”Magnus”.

Gode råd til andre

Da vi spørger Nikolaj om nogle gode råd til andre, som skulle være så uheldige at opleve det samme, nævner han at den hurtige kontakt med politiet er altgørende og super vigtig.

Han påpeger at hele processen har været nemt og overskueligt, og i Nikolajs tilfælde tog de sig af hele sagen og kontaktede kreditorerne/virksomhederne, som straks stoppede med at sende breve til Nikolaj og tog det seriøst da sagen blev politianmeldt.

Nikolaj og familien har ikke haft brug for yderligere hjælp og her i år 2018 har de heller ikke hørt mere i sagen. Efterfølgende kunne man læse i medierne, at Magnus var blevet sigtet for 43 forhold indenfor bedrageri og tyveri. Han fik 3 år og 6 måneders ubetinget fængsel.

Hvad kan du gøre, hvis du er udsat for identitetstyveri?

Af Sabine Louisa Haxen
& Stine Wassmann

Er du udsat for identitetstyveri eller har mistanke om, at du er det, er det allervigtigste at holde hovedet koldt og forsøge at bevare overblikket. Det kan være en lang og opslidende proces, der ofte er forbundet med usikkerhed om, hvornår misbruget stopper. Har du mulighed for det, kan det derfor være en god ide at involvere nærmest og pårørende, så de kan støtte dig igennem processen.

1 Anmeld det til politiet

Det er meget vigtigt, at du som det første ved mistanke om identitetstyveri melder det til politiet. Kontakt din lokale politimyndighed og indgiv en anmeldelse. Det er derudover meget vigtigt at gemme en kvittering af politianmeldelsen, da denne kan bruges som dokumentation over for kreditorer, pengeinstitutter eller andre involverede, hvis det viser sig, at dine oplysninger er blevet misbrugt.

2 Spær betalingskort

Kontakt banken hurtigst muligt, hvis du har mistanke om, at dine betalingskort eller betalingsoplysninger bliver misbrugt. Spær også betalingskortet hurtigst muligt, hvis du har mistet det.

3 Kontakt til kreditorer og virksomheder

Får du regninger og rykkere, du ikke kender til, skal du hurtigt muligt tage kontakt til virksomhederne og kreditorerne, som regningerne stammer fra. Fortæl, at dine oplysninger er blevet misbrugt, og vis kvittering fra politianmeldelsen. Fortæl, at du ikke anser dig for bundet af købsaftalen. Godtager virksomheden det ikke, kan du bede dem redegøre for, hvordan virksomheden har sikret sig, at den pågældende aftale er indgået med dig. Det er vigtigt, at du ikke bare ignorerer regninger. Ender sagen i retten, står du meget bedre, hvis du med det samme har rejst indsigelse.

4 Kontakt en retshjælp
Da identitetstyveri ikke er anerkendt som en særskilt forbrydelse, er der ikke faste procedurer for, hvordan du skal forholde dig, hvis du er udsat for det. Du kan kontakte en retshjælp via <http://www.dinretshjaelp.dk/find-hjaelp/>, som fx Den Sociale Retshjælp, for at få mere at vide om dine muligheder og få hjælp til at tage kontakt til kreditorer. Alternativt kan det være, at din forsikring kan hjælpe dig med dette, jf. punkt 5.

5 Kontakt din forsikring
Er du udsat for identitetstyveri, kan det være, din forsikring kan hjælpe dig. Mange forsikringer tilbyder nemlig en såkaldt ID-forsikring, ofte som en del af indboforsikringen. Gennem forsikringen kan du få hjælp med alt det praktiske med at få taget kontakt til kreditorer og banken. Det er dog kun i de færreste tilfælde, at man kan forvente, at forsikringselskaberne dækker eventuelle økonomiske tab.

6 Hvis du får bekræftelse på en adresseændring, du ikke har foretaget
Kontakt dit kommunale folkeregister og få dem til at notere på dit CPR-nummer, at du er udsat for identitetstyveri. Kontakt også politiet, så din henvendelse kan bruges som bevis.

7 Har du mistet pas/kørekort/sygesikring
Kontakt politiet, hvis du har mistet dit pas eller kørekort, så du kan få det ugyldiggjort samt få information om, hvordan du får nyt pas/kørekort. Har du mistet dit sygesikring, skal du bestille et nyt hos kommunen. Når du bestiller et nyt, bliver det gamle automatisk ugyldigt.

8 Muligheden for nyt personnummer
Skulle uheldet være ude og du har været udsat for misbrug af dit personnummer, kan du i særlige tilfælde få et nyt. Det drejer sig først og fremmest om de tilfælde, hvor et nyt personnummer kan være med til at forhindre yderligere misbrug af din identitet. Det kan fx være i forbindelse med kredittkøb på nettet, eller hvis du opretter og anvender benzinkort, og hvor de skridt, du selv har taget i form af henvendelse til kreditorer, anmeldelse til politiet m.v., ikke er nok til at stoppe misbruget. Økonomi- og Indenrigsministeriets CPR-kontor skal vurdere de enkelte sager om tildeling af nyt personnummer. For at få CPR-kontorets vurdering skal du sende en skriftlig anmodning til CPR-kontoret.

9 Søg hjælp
Det er grænseoverskridende og ubehageligt at være udsat for identitetsmisbrug, så det er helt naturligt at opleve reaktioner både undervejs i processen og efterfølgende, når oplevelsen har fået lov at bundfælde sig. Søg lægehjælp hurtigst muligt, hvis du oplever følgevirkninger som angst-, stress- eller depressionssymptomer. Brug så vidt muligt dit netværk i processen, men vid også, at det kan være nødvendigt at involvere fagpersoner, som psykologer.

10 Forebyggelse
Når identitetsmisbruget er stoppet, er det vigtigt at tænke fremad og forebygge, at noget lignende skulle ske igen. Nedenunder har vi samlet 11 gode råd til, hvordan man kan beskytte sig selv imod identitetstyveri:

11 gode råd til at forebygge identitetstyveri

- 1) Sørg for, at alle programmer på din pc er opdaterede.
- 2) Brug både antivirusprogram og firewall.
- 3) Sørg for, at dit trådløse netværk er krypteret.
- 4) Vær tilbageholdende med at videregive personlige oplysninger.
- 5) Vær meget tilbageholdende med at videregive fortrolige oplysninger.
- 6) Brug adgangskode.
- 7) Send aldrig fortrolige og personlige oplysninger i e-mail.
- 8) Oplys ikke fortrolige og personlige oplysninger på sociale netsteder, debatsider og chatrum.
- 9) Sørg for, at dine bærbare enheder er sikre.
- 10) Brug to-faktorgodkendelse på de enheder, hvor det er muligt
- 11) Lær dine børn gode it-sikkerhedsvaner på nettet.

Hvad kan vi lære af udlandet?

af Nina Nikolajsen

Identitetstyveri som selvstændig lovparagraf

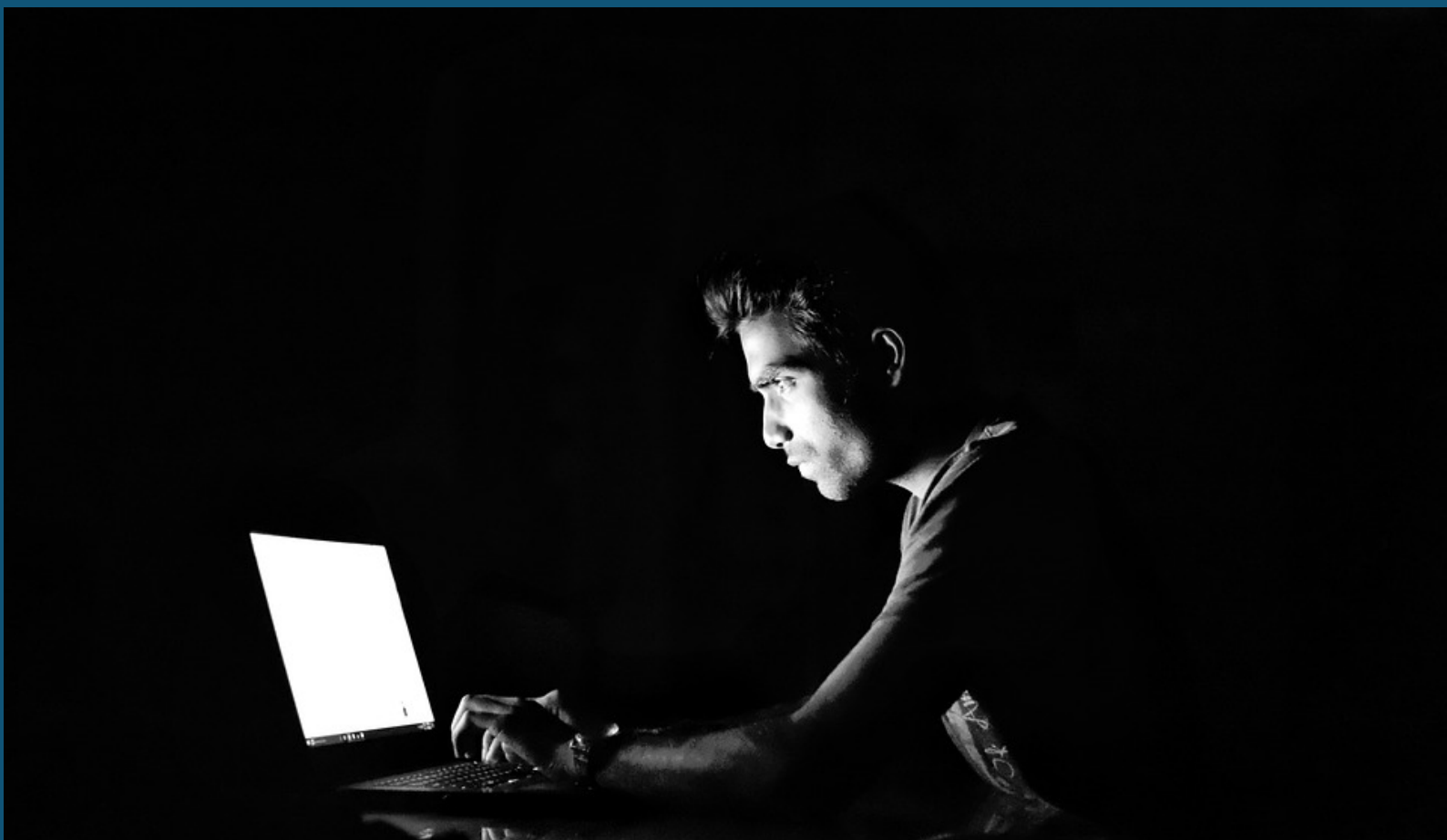
Flere og flere af de lande, vi normalt sammenligner os med, har i de seneste år indskrevet identitetstyveri i deres straffelove. I både Holland, Norge, Sverige og USA er det i dag strafbart at begå identitetstyveri, selvom der ikke er forestået andre strafbare handlinger.

Men det er en forstærkende omstændighed, at forbrydelsen er sket i forbindelse med identitetstyveri, dette fremgår blandt andet af Legal Information Institutes (2018) artikel. Også i andre lande er der fokus på identitetstyveri som et stigende problem.

Når nu identitetstyveri i stigende grad bliver selvstændigt kriminaliseret i andre lande, er det nærliggende at spørge sig selv, hvorfor det samme ikke er tilfældet i Danmark. Ifølge parlamentet.dk (2016) har der i folketinget været fremsat lovforslag om selvstændig straf for identitetstyveri og identitetssvindel henholdsvis i 2011 og 2016, hvor DSRF begge gange var med til at sætte pres på for, at få det gennemført politisk.

I 2015 optog DSRF et samarbejde med Lithuanian Consumer Institute, der ønskede at sætte fokus på identitetstyveri og i den forbindelse afholdte vi blandt andet en konference, hvor formålet var vidensudveksling. Dog findes der fortsat ingen særskilt lovgivning om straf for identitetstyveri. Man er nødsaget til at henvise til andre paragraffer i straffeloven, hvis der skal rejses tiltale i forbindelse med identitetstyveri. Disse paragraffer vil typisk omhandle dokumentfalsk, hacking, tyveri og bedrageri. Et af de politiske argumenter for, at identitetstyveri ikke skal være kriminelt i sig selv er netop, at det i forvejen er strafbart, fordi det falder ind under andre paragraffer.

Søren Pape Poulsen udtaler til dr.dk (2018) at man i justitsministeriet er opmærksomme på problemet med identitetstyveri, og han forventer at kunne præsentere et nyt tiltag inden årets udgangs. Dermed kan vi håbe på at det bliver nemmere at være offer for identitetstyveri i Danmark fremover, specielt hvis man henter inspiration i håndteringen af identitetstyveri i Norge og Sverige. Vi ser derfor frem til at det bliver nemmere for ofre for identitetstyveri at få anerkendt de udfordringer der følger med at blive udsat for identitetstyveri.

Kreditspærre

I både Norge og Sverige er det muligt at benytte sig af en såkaldt kreditspærre. Kreditspærren er frivillig og skal registreres af borgeren selv, som på den måde kan kontrollere, at denne ikke bliver udsat for yderligere identitetsmisbrug.

Affinion er et internationalt selskab, hvor både forsikringsselskaber i Norge, Sverige og Danmark, beretter til dr.dk (2016), at identitetstyven er sværere at stoppe i Danmark, end i Norge og Sverige fordi vi endnu ikke har de rette værktøjer. Rigspolitiet arbejdede i 2015 på at oprette et registreringssystem "Stop id-tyven".

Rigspolitiet havde i samarbejde med Experian (firmaet bag RKI) et register klar til det danske marked, som DSRF i flere år op til havde arbejdet sammen med RKI om at få igennem. Dog satte Finansrådet (i dag Finans Danmark) hælene i, da man mente at Experian blev favoriseret frem for andre aktører på markedet og at der blev skabt et monopol. Registreret skulle have været klar inden udgangen af 2015, men på grund af uenighederne er det fortsat udsat på ubestemt tid. DSRF arbejder stadig for at få indført frivillig registrering og vi håber på, at i takt med at vilkårene for ofre for identitetstyveri forbedres i andre lande, at der vil opstå en ny politisk vilje til ligeledes at forbedre vilkårene i Danmark.